

Historia uniwersyteckich studiów

Rozdział I

Dwa tygodnie po oswoobodzeniu Poznania spod okupacji niemieckiej delegat rządu do spraw Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego prof. dr Stefan Różycki skierował pismo (z 7.03.1945 r.) do dr. med. Rudolfa Sarrazina upoważniające go do zorganizowania na nowo uniwersyteckiej Polikliniki Dentystycznej. W ten sposób rozpoczął się powojenny okres działalności tejże Polikliniki, a nieco później Studium Lekarsko-Dentystycznego przy Wydziale Lekarskim UP (1946–1949).

Z chwilą utworzenia w 1950 r. Akademii Medycznej, samodzielnej uczelni dla przyszłych lekarzy i farmaceutów, przy Wydziale Lekarskim istniał Oddział Stomatologiczny odpowiedzialny za kształcenie lekarzy stomatologów (1950–2006).

Dużym sukcesem o znaczeniu prestiżowym w stosunkach międzynarodowych było przekształcenie w 2007 r. Akademii Medycznej w Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego, posiadający cztery wydziały. Katedry, zakłady, kliniki i pracownie z dziedziny stomatologii weszły wówczas równoprawnie w skład II Wydziału Lekarskiego tego Uniwersytetu.

Przedstawiając początki uniwersyteckich studiów stomatologicznych w Poznaniu, trzeba przypomnieć, że w okresie międzywojennym (1919–1939) na Wydziale Lekarskim UP nie było wyodrębnionych studiów lekarsko-dentystycznych. Nie powiodły się też starania lek. dent. Antoniego Perlińskiego, aby utworzyć oddzielną uczelnię – instytut dentystyczny wzorowany na jedynym w Polsce Warszawskim Państwowym Instytucie Dentystycznym. Aby zatem podjąć praktykę lekarsko-dentystyczną, należało po ukończeniu studiów medycznych specjalizować się w zakresie stomatologii przez rok lub dwa lata.

Zainteresowanie tą specjalizacją było niewielkie, a w Poznaniu przez pierwsze lata po odzyskaniu niepodległości wręcz niemożliwe, gdyż na UP brakowało katedry dentystyki. Dopiero w 1929 r., dzięki staraniom ówczesnego dziekana

Wydziału Lekarskiego prof. dr. Stefana Różyckiego oraz poparciem prof. dr. Antoniego Cieszyńskiego z Uniwersytetu Lwowskiego, powołano Katedrę i Poliklinikę Dentystyczną przy Wydziale Lekarskim UP. Organizatorem i pierwszym kierownikiem na stanowisku zastępcy profesora został dr Józef Jarzab, dotychczasowy starszy asystent prof. A. Cieszyńskiego na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. Przedwojenna Poliklinika Stomatologiczna mieściła się przy ul. Ratajczaka 14, gdzie odbywały się wykłady i ćwiczenia dla 120 studentów medycyny podczas roku akademickiego oraz gdzie prowadzono specjalizację z zakresu stomatologii (5–10 lekarzy). Poliklinika, jak na ówczesne warunki, była dobrze wyposażona. Miała dużą salę przyjęć, w której przed południem odbywały się wykłady, a po południu wykonywano zabiegi zachowawcze. Była również sala operacyjna i izba chorych z trzema łózkami dla pacjentów wymagających hospitalizacji oraz pracownia techniczna z nowoczesnym aparatem rentgenowskim, a także pracownia anatomopatologiczna.

W latach 1930–1933 w Poliklinice specjalizował się, jeszcze w czasie studiów lekarskich, Rudolf Sarrazin. Po uzyskaniu w marcu 1933 r. dyplomu lekarskiego do końca tegoż roku pracował tam na etacie młodszego asystenta. Po odwołaniu dr. J. Jarzabą i zmianie kierownika katedry lek. med. Rudolf Sarrazin utracił etat i do wybuchu wojny w 1939 r. prowadził prywatną praktykę lekarsko-dentystyczną. W 1936 r. doktoryzował się na Wydziale Lekarskim UP na podstawie pracy „Przypadek pozazszkieletowego kostnienia w następstwie urazu uda”, której promotorem był prof. dr med. Antoni Jurasz. Od 1 czerwca 1934 r. Katedrę Stomatologii i Poliklinikę powierzono dr. med. i lek. dent. Leonowi Laknerowi, który otrzymał stanowisko zastępcy profesora. Habilitował się on w 1936 r. na podstawie rozprawy „Wpływ pierwszego zębokowania na ustrój dziecięcy”. W 1939 r., krótko przed wybuchem II wojny światowej, uzyskał nominację na profesora nadzwyczajnego UP. Na dorobek naukowy katedry i polikliniki złożyły

się ok. 40 publikacji i dwie rozprawy doktorskie.

Wybuch wojny spowodował przerwanie działalności Uniwersytetu Poznańskiego, w tym Katedry i Polikliniki i rozproszenie kadry dydaktycznej. Profesor L. Lakner został powołany do wojska i poprzez Rumunię oraz Francję, znalazł się ostatecznie w Wielkiej Brytanii. Z pracy w Wojskowej Przychodni Dentystycznej Centralnego Ośrodka Wojskowego w Crawford i Alyth oraz z Wojskowego Szpitala w Edynburgu odkomenderowano go do prac organizacyjnych w związku z tworzeniem polskiego wydziału lekarskiego przy uniwersytecie w Edynburgu. W 1941 r. powołano go na wykładowcę i kierownika oddziału stomatologicznego tego uniwersytetu. Stanowisko to opuścił 1 sierpnia 1947 r. po zwolnieniu z Polskich Sił Zbrojnych w Wielkiej Brytanii. W drugiej połowie 1947 r. powrócił do kraju, do Poznania, gdzie już od 2 lat działało Studium Lekarsko-Dentystyczne przy Wydziale Lekarskim UP.

Rozdział II

Jeszcze przed całkowitym oswoobodzeniem miasta, z początkiem lutego 1945 r., z ekipą pełnomocnika Rządu Tymczasowego z Lublina przybył do Poznania prof. Stefan Różycki, który otrzymał mandat pełnomocnika Departamentu Szkół Wyższych Ministerstwa Oświaty. Wraz z grupą obecnych w Poznaniu byłych pracowników Uniwersytetu Poznańskiego zaczął natychmiast zabezpieczać budynki uniwersyteckie i sprzęt. Niestety, większość z nich była zniszczona lub uszkodzona wskutek bombardowań, walk i pożarów. Dzięki zaangażowaniu tej nielicznej początkowo grupy ludzi, którzy z narażeniem życia starali się ratować dobytek Uniwersytetu, natychmiast po zakończeniu walk o cytadelę (28 lutego 1945 r.) można było przystąpić do prac organizacyjnych zmierzających do wznowienia działalności uczelni. Po przybyciu do Poznania prof. Jerzego Suszki z Krakowa, gdzie już 27 stycznia 1945 r. pod

stomatologicznych w Poznaniu

Profesor Maria Krystyna Kobylańska

Profesor zwyczajny Maria Krystyna Kobylańska jest jedną z pierwszych absolwentek poznańskiej stomatologii, którą ukończyła w 1949 r. W tym samym roku rozpoczęła pracę w Uniwersyteckiej Poliklinice Dentystycznej, a w 1951 r. obroniła tytuł doktora medycyny dentystycznej. Stopień doktora habilitowanego uzyskała w 1967 r., będąc adiunktem Katedry i Zakładu Stomatologii Zachowawczej Akademii Medycznej. W 1969 r. została kierownikiem tej jednostki – do roku 1990, kiedy to odeszła na emeryturę. W latach 1980–1983 sprawowała funkcję prodziekana ds. stomatologii przy Wydziale Lekarskim AM.

Okres, kiedy kierownikiem Katedry i Zakładu Stomatologii Zachowawczej była profesor, jest niewątpliwie najświetniejszym w historii tej jednostki. Wybitne zdolności naukowe, znajomość kilku języków obcych, kultura osobista, zaangażowanie w rozwój kadry naukowej zaowocowały wieloma promocjami (17 doktoratów i 5 habilitacji). Dla swych kolegów, współpracowników i studentów prof. Maria Kobylańska jest i na zawsze pozostanie wzorem nauczyciela, lekarza i prawego człowieka.

Pani profesor zechciała napisać historię studiów stomatologicznych w Poznaniu. Dotychczas nie ma podobnego opracowania, tym większe więc podziękowania dla pani profesor. Dziś przedstawiamy pierwszą część.

Jeszcze przed całkowitym oswobodzeniem Poznania, na początku lutego 1945 r., z ekipą pełnomocnika Rządu Tymczasowego z Lublina przybył do miasta prof. Stefan Różycki, który otrzymał mandat pełnomocnika Departamentu Szkół Wyższych Ministerstwa Oświaty.

jego przewodnictwem ukonstytuowała się Tymczasowa Komisja Administracyjna Uniwersytetu Poznańskiego, prof. Stefan Różycki zrezygnował ze swych uprawnień. Funkcję rektora objął – wybrany na to stanowisko w 1939 r. prof. dr Stefan Dąbrowski, dziekanem Wydziału Lekarskiego został początkowo prof. dr Witold Kapuściński, a delegatem Rady Wydziału – prof. dr Adam Wrzosek. Rekordowo szybkie rozpoczęcie roku akademickiego 1945/46 – mimo wielu różnorodnych trudności,

tak kadrowych, jak i materialnych – miało olbrzymie znaczenie psychologiczne. Panował ogromny zapał i determinacja, aby zajęcia akademickie mogły się toczyć regularnie i w miarę możliwości normalnie.

Pierwszym krokiem do wznowienia działalności poznańskiej stomatologii uniwersyteckiej było uruchomienie 14 marca 1945 r. Polikliniki Dentystycznej przy Wydziale Lekarskim UP. Poliklinika mieściła się w czynszowej kamienicy przy ul. Matejki 60, jej pierwotna

siedziba przy ul. Ratajczaka została bowiem zniszczona w czasie walk o Poznań. Przydzielone pomieszczenia na parterze i pierwszym piętrze były mocno zdewastowane, okna w całym budynku pozbawione szyb, zniszczone podłogi i drzwi itd. Konieczny był zatem gruntowny remont, a następnie wyposażenie gabinetów w sprzęt i narzędzia oraz potrzebne materiały dentystyczne. Tylko dzięki przychylności władz miejskich i wojewódzkich oraz ogromnemu zaangażowaniu dr. R. Sarrazina i pomagających mu kilku osób (m.in. Edwarda Czywczyńskiego, młodego technika dentystycznego i legendarnego pana Alojza, przedwojennego wóźnego Polikliniki) możliwe było otwarcie nowej Polikliniki po upływie zaledwie 3 tygodni od ustania działań wojennych na terenie miasta. Nowa Poliklinika obejmowała: chirurgię stomatologiczną, dentystykę zachowawczą

oraz protetykę dentystyczną z ortodontcją. Głównym jej organizatorem i początkowym kierownikiem był dr med. Rudolf Sarrazin. Na parterze (8 pokoi i duży przedpokój – poczekalnia) mieścił się Zakład Dentystyki Zachowawczej i Zakład Protetyki Dentystycznej, na pierwszym piętrze (7 pokoi) znajdował się Zakład Chirurgii Dentystycznej z dużą salą do demonstracji przypadków oraz – w razie potrzeby – zebrali pracowników Polikliniki, a od roku 1952 – również odrębny, mały Zakład Ortodontcji. Na drugim piętrze urządzono z czasem laboratorium techniczne oraz sale do ćwiczeń fantomowych z zakresu dentystyki zachowawczej i protetyki dentystycznej. Termin „dentystyka” zastąpiono po pewnym czasie terminem „stomatologia”. Poliklinika stała się bazą dydaktyczno-leczniczą dla studentów organizowanego Studium Lekarsko-Dentystycznego przy Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego.

Jak już wcześniej wspomniano, inicjatorem powstania i głównym organizatorem tegoż Studium był dr med. Rudolf Sarrazin, który już w kwietniu 1945 r. złożył w ówczesnym Ministerstwie Oświaty i w Ministerstwie Zdrowia PRL opracowany przez siebie memoriał pt. „Brak lekarzy dentystów w Polsce i konieczność ich szybkiego kształcenia”. Na podstawie tego memoriału władze Wydziału Lekarskiego UP rozpoczęły starania, aby przedwojenną Katedrę Dentystyki przekształcić w samodzielne Studium Lekarsko-Dentystyczne przy Wydziale Lekarskim. Szczególne zasługi w tych staraniach mieli: ówczesny rektor UP prof. dr Stefan Dąbrowski oraz dziekan Wydziału Lekarskiego prof. dr Tadeusz Kurkiewicz. W efekcie tych działań w styczniu 1946 r. Studium Lekarsko-Dentystyczne zostało oficjalnie powołane. Natychmiast przeprowadzono rekrutację studentów i wkrótce rozpoczęto zajęcia dydaktyczne.

ogólnych przedmiotów medycznych (tj. biologia, biochemia, histologia, fizyka itp.) prowadzonych wspólnie dla studentów Wydziału Lekarskiego i Studium Lekarsko-Dentystycznego. Sale wykładowe były wówczas przepełnione, brakowało miejsc siedzących, a robienie notatek było konieczne, gdyż nie było podręczników. Podobne warunki panowały w czasie studiów na II roku. Poza nowo przyjętymi do Studium Lekarsko-Dentystycznego przeniosła się spora liczba studentów medycyny będących po I i II roku studiów. Ci po II roku byli przeważnie studentami tajnego Uniwersytetu Ziemi Zachodnich działającego w czasie okupacji niemieckiej w Warszawie, Krakowie i Częstochowie. Rudolf Sarrazin, w okresie od 1 stycznia do 8 września 1946 r. jako kierownik, a następnie do 1948 r. jako wicedyrektor Studium, zorganizował 3 zakłady. Początkowo osobiście kierował Zakładem Chirurgii Dentystycznej i Zakładem Dentystyki Zachowawczej. Kierownikiem Zakładu Protetyki Dentystycznej z Ortodontcją w pierwszym okresie została natomiast dr med. Władysława Skutecka, była asystentka stomatologii Uniwersytetu we Lwowie.

Początkowa wiodąca rola i pozycja dr med. R. Sarrazina w Studium została ograniczona po powrocie do kraju jesienią 1947 r. prof. dr. Leona Laknera, któremu powierzono kierownictwo Studium, które sprawował do 1950 r. Od roku akademickiego 1947/48 został on również kierownikiem Katedry i Zakładu Chirurgii Dentystycznej, natomiast dr med. R. Sarrazin poza Katedrą i Zakładem Dentystyki Zachowawczej objął dodatkowo, po rezygnacji z tego stanowiska dr med. W. Skuteckiej, kierownictwo Zakładu Protetyki Dentystycznej z Ortodontcją. Było to możliwe i w pełni uzasadnione, gdyż dr R. Sarrazin był bardzo doświadczonym, świetnie wyszkolonym lekarzem w zakresie wszystkich czterech

podstawowych ówczesnych specjalności w dziedzinie stomatologii. Jego olbrzymie zasługi związane ze zorganizowaniem i uruchomieniem – od zera – najpierw Polikliniki Dentystycznej, a następnie studiów lekarsko-dentystycznych na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego nie zostały niestety nigdy dostatecznie docenione. Można sobie wyobrazić, jak olbrzymiej pracy, zaangażowania, wysiłku i wiedzy było potrzeba, aby w roku akademickim 1946/47 przygotować i przeprowadzić wykłady oraz zorganizować zajęcia praktyczne z zakresu poszczególnych działów stomatologii. W Studium w 1946 r. znaleźli się bowiem również studenci roku II (znaczna grupa) i roku III (kilkanaście osób) po przeniesieniu się z medycyny. Dla nich trzeba było zorganizować dydaktykę z zakresu stomatologii w Poliklinice przy ul. Matejki 60. Szczególnie ciepło i z wielką wdzięcznością wspominają swego Mistra te dwa ostatnio wymienione roczniki studentów. Podkreślają oni, że dr R. Sarrazin chętnie i życzliwie dzielił się z nimi swymi doświadczeniami i umiejętnościami w czasie demonstrowania poszczególnych zabiegów i omawiania różnych przypadków klinicznych. Swoim przykładem uczył też właściwego podejścia do pacjenta, wzbudzając zamiłowanie do zawodu lekarza dentysty. Dzięki temu, że zajęcia kliniczne „przy fotelu” odbywały się wówczas w małych grupach, wszyscy mogli dużo skorzystać, obserwując bezpośrednio modelowy sposób wykonywania poszczególnych zabiegów leczniczych przez dr. R. Sarrazina. W indeksach tych studentów, wśród których była m.in. ogólnie ceniona i lubiana dr med. dent. Anna Magas, zaliczenia z zajęć z zakresu stomatologii oraz potwierdzenia złożonych egzaminów z chirurgii dentystycznej i rentgenologii, dentystyki zachowawczej oraz protetyki dentystycznej z ortodontcją są podpisane przez dr. R. Sarrazina.

Rozdział III

Na pierwszy, pionierski rok studiów przyjęto 180 osób w różnym wieku pochodzących z różnych regionów Polski, m.in. z Kresów, które trzeba było opuścić. Ta ogromna grupa studentów uczestniczyła w wykładach z zakresu

Poradnia Dietetyczna
ul. M. Jackowskiego 33 lok. 1
60-513 Poznań
tel. 061 653 14 81
kom. 0698 648 391

Poradnia podejmie chętnie współpracę
w zakresie leczenia dietetycznego pacjentów